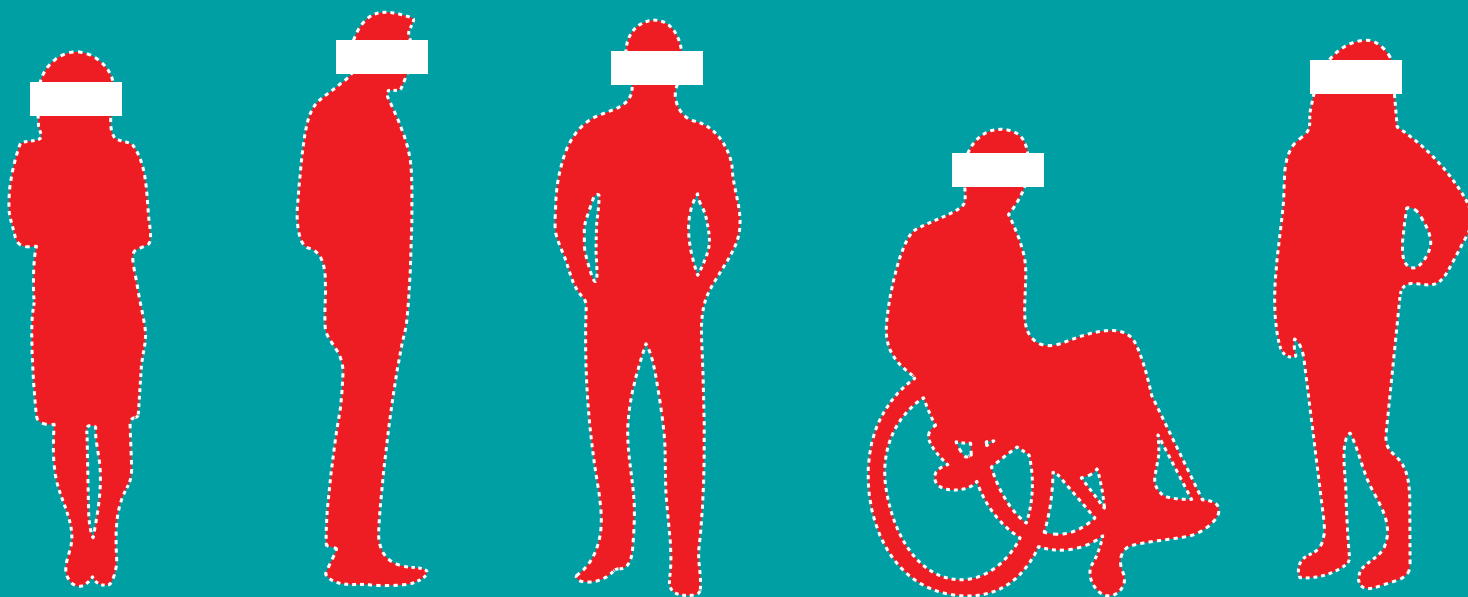

Antisemītiski naida noziegumi

Antisemītiski naida noziegumi

Gadu tūkstošiem ebreju kopienas ir sastapušās ar antisemītismu, visbrutālāko izpausmi tam sasniedzot holokaustā, kura laikā tika noslepkavoti miljoniem ebreju. Neraugoties uz mācībām, kas gūstamas no šā šaušalīgā notikuma, antisemītisms dažādos izpausmes veidos joprojām turpina vajāt ebreju kopienas arī mūsdienās — no savvērestības teorijām līdz neiecietīgiem izteikumiem. Šī neiecietība pārāk bieži var pārtapt antisemītiskos naida noziegumos, tostarp vardarbīgos uzbrukumos ebrejiem. Šo noziedzīgo nodarījumu dēļ ebreji var baidīties apmeklēt dievkalpojumus, valkāt reliģisku apģērbu vai simbolus vai atturēties publiski paust savu kultūras vai reliģisko identitāti. Antisemītisko naida noziegumu izraisītie draudi var pat piespiest ebrejus emigrēt. Antisemītisms skar ne tikai ebrejus, bet arī visu sabiedrību kopumā. Tāpat arī tā pastāvēšana izceļ arī plašākas tendences neiecietības izpausmēs pret citām grupām, un ikvienam ir sava loma šīs un visu veidu neiecietības apkarošanā.

Kas ir naida noziegums?

Noziedzīgs nodarījums + aizspriedumos balstīta motivācija = naida noziegums

- Naida noziegumus veido divi elementi: noziedzīgs nodarījums un aizspriedumos balstīta motivācija.
- Pirmkārt, naida nozieguma pamatā ir jābūt notikušam noziedzīgam nodarījumam. Proti, darbībai jābūt klasificētai kā noziedzīgam nodarījumam krimināltiesībās. Ja pamatā nav noziedzīga nodarījuma, nav naida nozieguma.
- Otrs naida nozieguma elements — tā izdarītājam ir jābūt konkrētai, aizspriedumos balstītai motivācijai (piemēram, aizspriedumi pret cietušu invaliditāti, reliģiju, etnisko piederību, ādas krāsu un/vai dzimumu). Naida noziegumus no citiem noziedzīgu nodarījumu veidiem nošķir aizspriedumaina motivācija.
- Naida noziegums tiek izdarīts tad, ja noziedzīga nodarījuma laikā tā izdarītājs ir apzināti vērsis darbības pret personu vai īpašumu vienas vai vairāku

tā aizsargātu pazīmju dēļ vai paudis naidīgumu pret aizsargātu(-ām) pazīmi(-ēm).

Kas ir antisemītiski naida noziegumi?

Antisemītiski naida noziegumi ir uzbrukumi vai draudi cilvēkiem viņu faktiskās vai šķietamās ebreju identitātes dēļ vai darbību vērsana pret ar ebrejiem vai viņu kopienām saistītiem cilvēkiem vai īpašumu. Aizspriedumi izpaužas kā mērķa (piemēram, ebreju kapu, sinagogas, skolas vai holokausta upuriem veltīta pieminekļa) izvēlēšanās vai antisemītiskas izpausmes noziedzīga nodarījuma laikā.

Antisemītiski naida noziegumi ir sastopami visā Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) darbības reģionā. Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja (ODIHR) ziņojumi norāda, ka antisemītiski naida noziegumi ietver uzbrukumus ebrejiem gan reliģisku, gan etnisku iemeslu dēļ. Šādi noziedzīgi nodarījumi var tikt izdarīti ebreju reliģiskajos svētkos un vēsturiski nozīmīgos datumos vai ap to laiku, tostarp holokausta piemiņas dienās. Šādu noziedzīgu nodarījumu izdarītāji bieži vien

Aizlūgums 2018. gada 28. oktobrī Vašingtonā, pieminot Pitsburgas sinagogā bojā gājušos.

ODIHR organizētā paneldiskusija muzejā POLIN Varšavā par izglītības lomu, vērsties pret antisemītismu un citiem neiecietības veidiem, 2016. gada 28. septembrī. (OSCE/ODIHR)

izmanto kaitīgus stereotipus, stāstījumus un sazvērestības teorijas par ebrejiem, kā arī izmanto vēsturiskus simbolus (piemēram, svastiku), lai draudētu cietušajiem un viņu kopienām.

Kā atpazīt antisemitiskus naida noziegumus?

Pastāv vairāki elementi, kas var palīdzēt noteikt antisemitiskus aizspriedumus iespējamā naida noziegumā. Šādi elementi, kas pazīstami kā "aizspriedumu elementi", var norādīt iestādēm uz to, ka noziedzīgs nodarījums ir izmeklējams kā antisemitisks naida noziegums un uz to attiecīgi jāreaģē.

Antisemitiskus naida noziegumus var palīdzēt noteikt šādi jautājumi:

- Vai cietušais(-ie) uzskata, ka incidentu ir motivējuši aizspriedumi pret ebrejiem?
- Vai ir bijuši komentāri, rakstiski apgalvojumi, žesti vai grafiti, kas norāda uz aizspriedumiem? Tie var ietvert antisemitiskām metaforām raksturīgus apgalvojumus, piemēram, ebreju vainošanu Jēzus nogalināšanā vai neebreju rituālu nogalināšanā (vainošana asinsizliešanā), atsaucoties uz sazvērestības teorijām par ebreju plāniem valdīt pār pasauli, vai visu ebreju vainošanu par Izraēlas valdības īstenoto politiku¹.
- Vai īpašums, pret ko vērstas noziedzīgais nodarījums, ir nozīmīgs kopienai, piemēram, sinagoga, ebreju kapi, skola vai ebreju privātpašums?
- Vai pret īpašumu iepriekš ir vērsti antisemitiski incidenti?

- Uzbrukuma privātpašumam gadījumā — vai notikuma vietā ir atstāts priekšmets vai simbols, kuru var uztvert kā aizskarošu vai draudošu, piemēram, nacistu simbols? Vai ir apgānīts reliģiski nozīmīgs priekšmets, piemēram, Toras tīstoklis?
- Kāds bija vardarbīgā akta raksturs? Vai ir vērstas darbības pret jūdaisma simboliem? Piemēram, vai vīrietim no galvas noņemta kipa (galvassega)?
- Vai aizdomās turamā persona pieder naida grupai, kas vērstas pret ebrejiem? Tās var ietvert dažādas galēji labējās grupas vai grupas, kas sludina neiecietību pret ebrejiem. Vai aizdomās turamās personas agrākā rīcība vai sodāmība liecina, ka tā ir iepriekš izdarījusi līdzīgas darbības, tostarp pret citām grupām?
- Vai aizdomās turamā persona pieder tādām reliģiskajām grupējumiem, kas atšķiras no cietušā(-ās) reliģiskās piederības?
- Vai cietušo var vizuāli identificēt kā ebreju, piemēram, vīrietis, kas valkā lūgšanu šalli, persona, kas valkā tradicionālo apģērbus, vai uzraksti uz apģērba vai rotaslietām ivritā?
- Vai cietušais ir ebreju kopienas vadītājs, cilvēktiesību aizstāvis, kas strādā ar ebreju kopienām, vai persona, kas nodrošina ebrejiem aizsardzību un drošību?
- Vai incidents ir noticis izdarītājam vai ebreju kopienām nozīmīgā datumā (piemēram, Starptautiskajā holokausta upuru piemiņas dienā, teroristu uzbrukuma gadadienā vai ebreju svētku dienā)?
- Vai pastāv kāds cits nepārprotams motīvs?

Citu motīvu trūkums arī var būt iemesls apsvērt aizspriedumos balstītu motivāciju.

Antisemitiski naida noziegumi būtu jāuzrauga un jāreģistrē kā atsevišķs noziedzīgu nodarījumu veids. Tāda noziedzīga nodarījuma gadījumā, kurā pastāv vairāki aizspriedumu motīvi, izmeklēšanas un kriminālvajāšanas laikā ir jāreģistrē un jāvērtē pret katru no tiem. Dati par antisemitiskiem naida noziegumiem būtu jāsadala pēc dzimuma, lai labāk izprastu to, kā šādi noziedzīgi nodarījumi skar ebreju sievietes un vīriešus, kā arī lai noteiktu atbilstošus pasākumus antisemitisku naida noziegumu apkarošanai. Izmeklējot antisemitiskus naida noziegumus un vērtoties pret tiem, ir svarīgi ņemt vērā cietušā(-ās) iespējamās vairākas identitātes (piemēram, reliģija un etniskā piederība vai dzimums), jo tas var būtiski ietekmēt atsevišķus(-as) cietušos(-ās).

Ziņošana par antisemitiskiem naida noziegumiem

Par antisemitiskiem naida noziegumiem, tāpat kā visiem naida noziegumiem, netiek pietiekami ziņots, un tam var būt dažādi iemesli. Cietušie var neuzticēties iestādēm, sagaidīt, ka viņu iesniegums netiks uztverts nopietni, vai baidīties no turpmākas viktimizācijas policijā.

Cietušie joprojām sastopas ar būtiskām problēmām efektīvas tiesu iestāžu pieejamības jomā, un iesaistītajām valstīm tas ir jārisina. Valdībām ir nozīmīga loma tiesu iestāžu pieejamības nodrošināšanā — no policijas ierēdņu veiktas cietušā(-ās) vajadzību sākotnējās novērtēšanas līdz cietušajiem paredzēta atbalsta mehānisma izveidei.

Daudzas ebreju pilsoniskās sabiedrības grupas ir atzinušas naida noziegumu uzraudzības, tostarp kā interešu aizstāvības instrumenta, nozīmi, un tās attīsta savas uzraudzības spējas, informējot un ziņojot tiešsaistē.

Lai nodrošinātu efektivitāti, policijas reakcijai un valsts politikai antisemitisku naida

Antisemitisku naida noziegumu piemēri

- Sabata rīta dievkalpojuma laikā sinagogā nošāva 11 dievlūdžējus. Sešus cilvēkus ievainoja, tostarp četrus policistus. Uzbrukuma laikā draudzei tika izteikti antisemitiski apvainojumi un nāves draudi.
- Košera lielveikalā nogalināja četrus cilvēkus, un 25 sagrāba kā ķīlniekus.
- Ebreju ģimenei uzbrukta tās mājoklī. Vīrieti sasēja, sievieti izvaroja, savukārt dzīvokli apzaga. Uzbrucēji izteica tādas piezīmes kā "jums, ebreji, ir nauda" un "jūs, ebreji, turat naudu mājās, nevis bankā".
- Divi noziedznieki nodūra un aizdedzināja 85 gadus vecu holokaustu pārdzīvojušo sievieti pie viņas dzīvokļa tādēļ, ka tie uzskatīja, ka cietusi ir bagāta, jo ir ebrejiete.
- Pret sešiem identificējamiem ebreju skolēniem tika vērsti antisemitiski izsauceņi uzbrukums.
- Uz Annai Frankai veltītās skolas plāksnes tika ieskrāpēta svastika.

¹ EDSO dalībvalstis ir "vienbalsīgi pasludinājušas, ka starptautiski notikumi, tostarp saistība ar situāciju Tuvajos Austrumos, nekādā gadījumā neattiecināma antisemitismam". EDSO Ministru padomes "Deklarācija par centieni pastiprināšanu nolūkā apkarot antisemitismu", Bāzele, 2014. gada 5. decembris [MC.DOC/8/14], <https://www.osce.org/cio/130556?download=true>.

noziegumu apkarošanas jomā jābalstās pierādījumos un oficiālajos datos par naida noziegumiem, kā arī pilsoniskās sabiedrības un starptautisko organizāciju ziņojumos. Labāka sabiedrības izpratne par naida noziegumiem, naida noziegumu reģistrēšana valstīs, pasākumi, kas mudina cietušos ziņot, un pilsoniskās sabiedrības veikta uzraudzība un ziņošana — tas viss palīdzēs detalizētāk atklāt problēmas mērogu, sniedzot iespēju politikas veidotājiem noteikt atbilstošu reakciju.

Ko jūs varat darīt?

Naida noziegumos cietušos atbalsta vairākas organizācijas. Naida noziegumu apkarošanā būtiska nozīme ir līdztiesības iestādēm, ar diskriminācijas jautājumiem strādājošiem tiesībsargiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un vietējām ebreju kopienām. Tās kalpo par nozīmīgu saiti starp cietušajiem, kopienām un vietējām iestādēm. Lai uzzinātu vairāk par antisemitiskiem naida noziegumiem, jūs varat sazināties ar turpmāk norādītajām organizācijām, savu vietējo atbalsta biedrību vai tiesībsargu.

- Pasaules Ebreju kongress: <https://www.worldjewishcongress.org/en>
- Eiropas Ebreju kongress: <https://eurojewcong.org/>

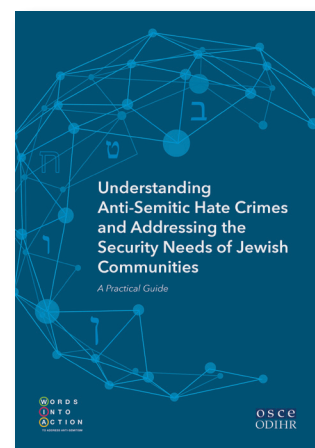
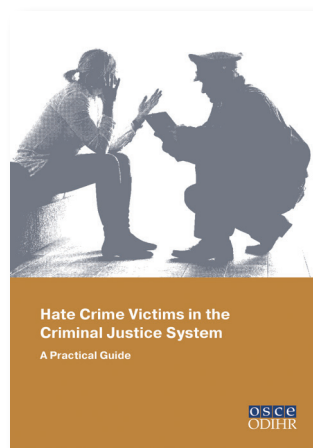
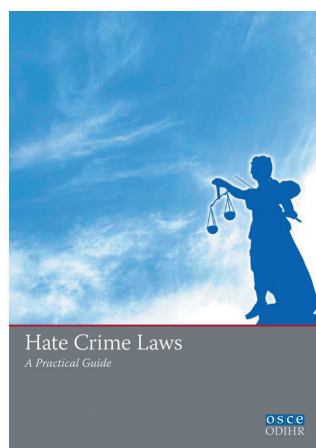
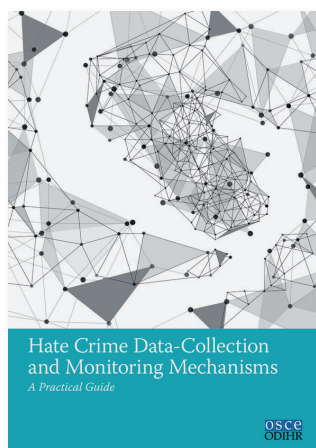
- Neslavas celšanas apkarošanas līga — Antisemitisms: <https://www.adl.org/anti-semitism>
- EQUINET — Eiropas līdztiesības iestāžu tīkls: <http://www.equineteurope.org/>
- Starptautiskais Ombuda institūts (IOI): www.theioi.org
- Eiropas Nacionālo cilvēktiesību institūciju tīkls (ENNHRI): <http://ennhri.org/>

ODIHR ceļveži naida noziegumu jomā

ODIHR ir apkopojis EDSO dalībvalstu labo praksi naida noziegumu apkarošanas jomā un informējis par tām vairākās publikācijās, kuras ir pieejamas mūsu tīmekļa vietnē: <https://www.osce.org/odihr/guides-related-to-hate-crime>

ODIHR ir publicējis arī praktisko ceļvedi par antisemitisko naida noziegumu izpratni, ebreju kopienu vajadzību risināšanu, kas pieejams tīmekļa vietnē: <https://www.osce.org/odihr/317166>

Uzziniet vairāk par antisemitiskiem naida noziegumiem un to, kā pilsoniskās sabiedrības organizācijas var ziņot par incidentiem ODIHR, apmeklējot mūsu īpašo Naida noziegumu ziņošanas tīmekļa vietni: <https://hatecrime.osce.org/>

Plašāka informācija:

Lai iegūtu detalizētu informāciju par ODIHR iniciatīvām naida noziegumu jomā un aplūkotu pilnu tā resursu un publikāciju klāstu, lūdzu, apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.osce.org/odihr/tolerance

OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR)

ul. Miodowa 10
00-251 Warsaw
Poland

Tel.: +48 22 520 0600
Fax: +48 22 520 0605
E-mail: tndinfo@odihr.pl

